

Overal anders precies wat nodig

LSA bewoners
Meerjaren Beleidsplan 2025-2028

Inhoud

Inleiding	3
<hr/>	
1 Hier staan wij voor	5
<hr/>	
2 Dit wordt onze focus	7
Sterke lokale democratie	7
Ontmoetingen	8
Zorg en de gemeenschap	9
Klimaat en energie	10
Gemeenschapseconomie	11
Wijkaanpak	12
<hr/>	
3 Hier staan we in 2029	13
De zes thema's en onze ambities voor 2029	13
Ambities voor de brede bewonersbeweging	14
<hr/>	

Inleiding

Met trots presenteren we hierbij ons beleidsplan voor de jaren 2025-2028: Overall anders, precies wat nodig. Hiermee laten we zien waar we voor staan en aan welke thema's we aandacht geven de komende jaren. Deze keuzes staan op de schouders van de bijna 40-jarige geschiedenis van onze vereniging. Zoals te lezen valt, blijft een aantal vertrouwde pijlers net zo belangrijk. De veranderkracht van bewoners is namelijk onveranderd nodig. Ons geloof daarin nog even groot.

We zien elke dag zien we welke onvoorspelbare daadkracht en creativiteit er los komt als mensen zich verbinden aan elkaar. Verloren perkjes worden picknickplekken. Een leegstaande school een buurtkeuken en werkplek voor buurtbewoners. Verbinding geeft mensen de motivatie om langs elke voordeur in de straat te gaan om te vragen hoe het gaat.

“Bewonersinitiatieven zijn overall anders. Omdat ze hun buurt het beste kennen doen ze -in samenhang- precies wat nodig is. Zeggenschap en eigenaarschap zijn daarbij nog steeds de stuwende krachten. Die versterken, dat blijft de basis van onze programma's en projecten.”

Ter voorbereiding op dit beleidsplan, gingen we de afgelopen tijd uitgebreid in gesprek met onze leden. Ze vertelden ons wat hen beweegt en wat ze nodig hebben de komende tijd. In de drukte van alledag en in ons digitale leven, zijn zulke ontmoetingen niet meer vanzelfsprekend. We zagen bevestigd wat er gebeurt, als je er ruimte voor maakt. In soms ontroerende gesprekken hoorden we over de inspanningen die het kost om het goede te doen voor je buurt, soms tegen de klippen van halsstarrige systemen op. Maar ook hoe ze steun en gezelligheid vinden in ontmoetingen en dan weer door kunnen.

“De ontmoeting als warm bad, snelkookpan en bindmiddel voor de buurt behoort zo lang LSA bestaat al tot de kern, maar krijgt in dit beleidsplan een nog stevigere plek.”

Een beleidsplan wordt altijd ook geschreven tegen een maatschappelijk decor, met veranderende wetten, nieuwe politieke paletten en een grotere wereld die steeds luider op het raam bonst. Zo is het uitdaagrecht sinds dit jaar steviger verankerd in de wet. Dat biedt kansen binnen alle thema's die we hieronder benoemen.

Het zal de komende jaren meer werk kosten om iedereen aan boord te krijgen van de democratie - en te houden. Ook de stemmen die de krantenkoppen niet altijd halen verdienen daarin een plek: jongeren, migrantengroepen, sociaal kwetsbare groepen in buurten waar niemand zich bemoeit, of juist te veel mensen. Democratische routes moeten voor hen toegankelijk en aantrekkelijk blijven. We gaan ons daarom nadrukkelijker richten op het versterken van lokale democratie.

Op de machteloosheid en de breed gevoelde onrust over het verlies van vanzelfsprekendheden en verworven rechten, hebben we als LSA niet alle antwoorden. Maar we weten wel dat geen enkel

oplossing of denkrichting duurzaam is, zonder dat die gedragen is door de gemeenschap.

“Sterkere gemeenschappen blijven voor ons dus niet alleen een waardevol doel op zich. We zien ze ook als noodzakelijke voedingsbodem voor betere zorg in de buurt, een eerlijke energietransitie en passende lokale antwoorden op klimaatverandering.”

Hieronder vertellen we allereerst waar we voor staan. Die uitgangspunten helpen ons om te beslissen hoe we ons de komende jaren willen inzetten. Ze geven richting aan onze samenwerkingen binnen de netwerken en coalities waar we onderdeel van zijn. In de thema's lees je terug wat onze ambities zijn. En waarom LSA er zich mee bezig houdt. We sluiten af met een schets van waar we als vereniging willen staan in 2025 en hoe we de toekomst van de bewonersbeweging voor ons zien.

Foto: Buurtsaam

1 Hier staan wij voor

Wij geloven in een samenleving waarin iedereen kansen en een stevige positie heeft. Dit betekent leefbare en kansrijke buurten, gedragen door sterke gemeenschappen, waarin bewoners samen hun toekomst bepalen. Daarom bouwen we aan een krachtig netwerk van actieve bewonersgroepen die, gedreven door ambitie en ondernemerschap, samenwerken aan een beweging van onderop. Zo versterken zij de leefbaarheid van hun wijken -en spelen ze een actieve rol in de toekomst van hun gemeenschap.

Het kompas waarmee we richting geven aan onze keuzes bestaat uit 6 principes. Die vind je terug in iedere beleidsmatige keuze en in de uitwerking daarvan in projecten en activiteiten:

ZEGGENSCHAP

Bewoners moeten kunnen (mee)beslissen over wat er in hun wijk of buurt gebeurt. Daarbij horen formele instrumenten waarop je kunt terugvallen als gemeenschap. Maar ook de mogelijkheden om op informele manier invloed uit te oefenen, bijvoorbeeld door je te verenigen en je stem te laten horen.

EIGENAARSCHAP

Als bewonerscollectieven echt eigenaar zijn, hebben ze meer vrijheid verschil te maken in de buurt. Eigenaarschap, zowel in materiële als financiële zin, stelt bewoners in staat om hun leefomgeving actief vorm te geven en te verbeteren. Dit kan variëren van het beheren van een eigen ontmoetingsruimte, een coöperatief zonnedak, tot het opzetten van lokale ondernemingen die bijdragen aan de buurt. Deze aspecten helpen bewoners om daadwerkelijk eigenaar te worden van projecten en voorzieningen in hun wijk, wat de betrokkenheid en duurzaamheid van bewonerscollectieven vergroot.

ONDERNEMERSCHAP

Ondernemerschap is een belangrijke en effectieve vaardigheid die bewonerscollectieven inzetten om zich te organiseren en positioneren. Het is een aanpak die ze robuuster maakt en financiële duurzaamheid creëert op de langere termijn. Daarmee is het een goede manier om zelf zeggenschap en eigenaarschap te organiseren.

SAMENHANG

In de buurt komt alles samen. Hoe groot het probleem of hoe ingewikkeld het onderwerp ook is, op lokaal niveau gaat het leven, wordt het behapbaar en worden antwoorden gevonden. Bewoners werken op het schaalniveau van hun eigen buurt en wijk samen aan de grote thema's. Dat doen ze van nature in samenhang. Want bewoners kennen als geen ander de geschiedenis van hun buurt, zien de mogelijkheden die er liggen. Hoe sterker de gemeenschap, hoe groter de slagkracht van een buurt om deze gevoelde samenhang om te zetten in actie. We maken daarom dankbaar gebruik van de principes van Asset Based Community Development om gemeenschappen te versterken. Dat betekent dat voor de vorming van gemeenschappen, de buurt zelf aan het roer staat. En dat we altijd de vraag stellen: wordt de gemeenschap hier sterker van?

KANSENGELIJKHEID

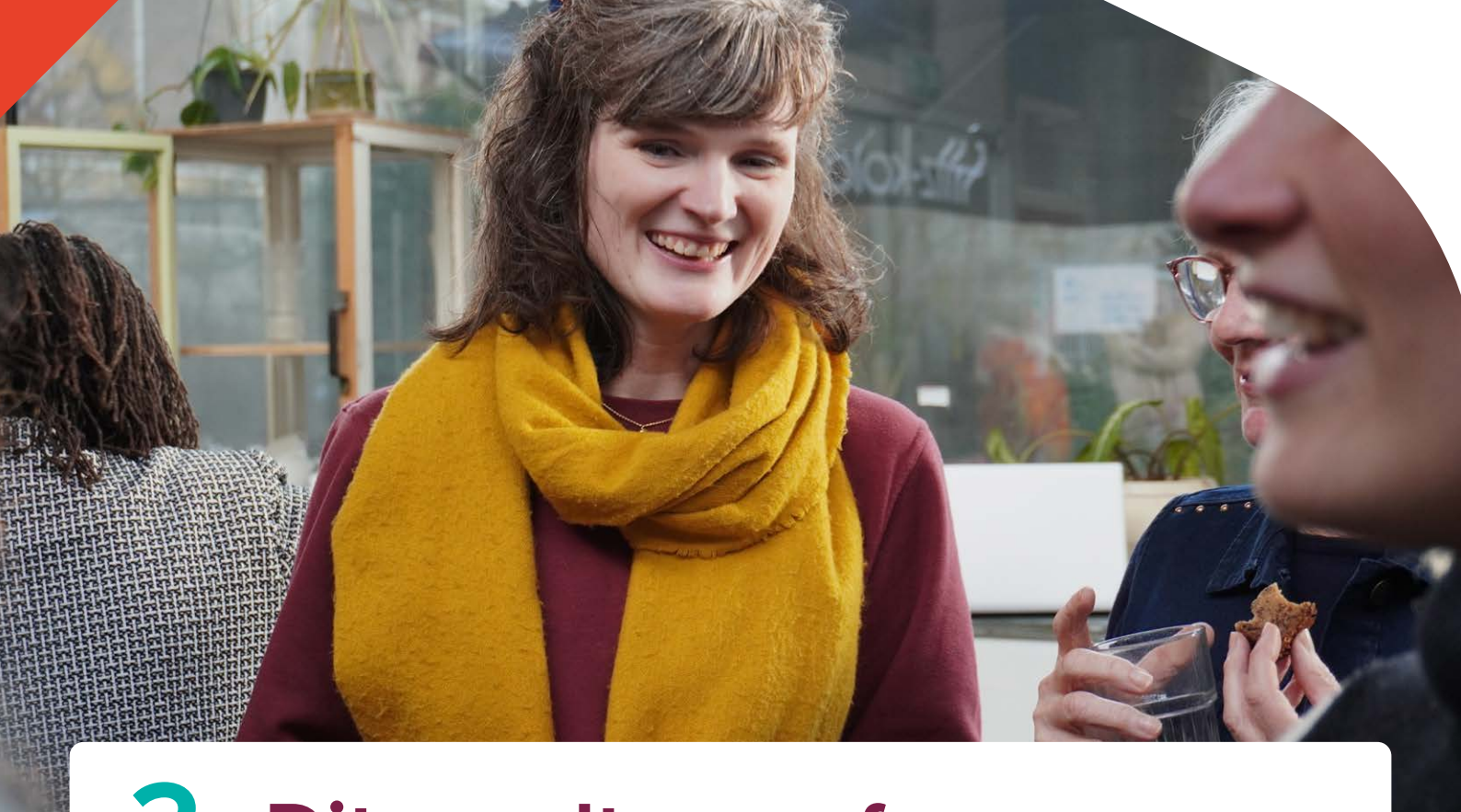
Niet voor iedereen in Nederland gelden dezelfde kansen en zeker niet als het gaat om de regie die bewoners hebben op hun directe omgeving. De plek waar je geboren bent, het gezin waarin je opgroeit of de scholing die je hebt kunnen volgen bepalen in grote mate de kansen die je krijgt. We hebben specifiek aandacht voor gebieden en initiatieven die vanwege de plek van hun buurt en achtergrond minder kansen hebben.

INCLUSIVITEIT

LSA streeft naar een samenleving waarin alle gemeenschappen die bijdragen aan het sociale weefsel worden gehoord en gezien. We hebben aandacht voor groepen die minder zichtbaar zijn en minder worden gehoord, omdat sterke gemeenschappen ontstaan door ieders talenten en ervaringen te benutten. Gemeenschappen werken als een emanciperende beweging voor iedereen die een stevige plek in de samenleving zoekt. Zo bouwen we samen aan een rechtvaardigere maatschappij en verdiepen we ons begrip van gemeenschapswerk.

Foto: John Voermans

2 Dit wordt onze focus

“Whatever the problem, community is the answer”.

Deze beroemde uitspraak van Margaret Wheatley maakt duidelijk dat gemeenschappen en daarmee bewonerscollectieven zich met oneindig veel onderwerpen bezighouden. Om richting te geven aan onze eigen focus de komende vier jaar, hebben we in samenspraak met de achterban, de beweging in de samenleving en ervaringen uit activiteiten 6 thema's vastgesteld waar we prioriteiten aan gaan geven. Soms als voortzetting van bestaande programma's, maar ook om richting te geven aan de ontwikkeling van nieuwe programma's.

STERKE LOKALE DEMOCRATIE

In buurten en wijken voelen mensen dat ze de grip op hun omgeving zijn kwijtgeraakt. De overheid lijkt ver weg en onbenaderbaar. Tegelijkertijd zien we ook dat juist op die plekken het verlangen groeit naar een sterke gemeenschap, waarin je gezien wordt en je nuttig kunt voelen. Waar je kunt zorgen voor de buurt en voor elkaar. Hier doen mensen mee én ontstaan ideeën voor een betere buurt. Dit zijn plekken waar tegenstellingen tussen mensen

overbrugd worden. Hier groeit ook de wens voor meer zeggenschap en invloed op hun eigen leefomgeving. Daarmee zijn het plekken voor alledaagse democratie, die ook een brug slaan naar deelname aan formelere vormen van democratie.

Waarom LSA

Sinds de start van het LSA maken we ons hard voor een plek aan tafel voor bewoners. Het is onlosmakelijk verbonden met onze blik op zeggenschap en eigenaarschap. In de afgelopen jaren varieerde dat van een succesvolle lobby voor het uitdaagrecht tot een verkenning op community organising. Altijd vanuit het perspectief van gemeenschappen.

Ambitie?

We werken aan een lokale democratie die werkt voor iedereen. Dat wordt zoveel mogelijk geborgd in lokaal beleid en verordeningen. Tegelijkertijd ondersteunen we collectieven en gemeenschappen om gebruik te maken van de mogelijkheden die de inrichting van de lokale democratie biedt. We leveren een extra bijdrage aan de maatschappelijke democratie voor mensen die we nog ondervertegenwoordigd zijn in participatie en bewonerscollectieven. Na jaren van vernieuwen van democratie ligt het op bestendigen van aanpakken die werken.

ONTMOETINGEN

Bewonerscollectieven hebben een robuuste plek in de buurt. In een turbulent (geo)politiek klimaat is het organiseren van ontmoetingen en het aangaan van de dialoog steeds belangrijker. Laagdrempelige ontmoeting dragen daarnaast bij aan het voorkomen van sociale isolatie, het vormen en versterken van gemeenschappen en het ontstaan van initiatieven uit de samenleving. Daar zijn ontmoetingsplekken voor nodig. We zullen ons de komende jaren inzetten om een vraagbaak te zijn voor juist die initiatieven die deze plekken ontwikkelen, beheren en behouden. Want dit zijn plekken waar tegenstellingen tussen mensen overbrugd worden en positieve collectieve actie kan ontstaan.

Waarom LSA

Bij LSA is een groot netwerk van bewonerscollectieven die bezig zijn met het beheren en

ontwikkelen van ontmoetingsplekken. Zij hebben maar één belang: de buurt. Het samen wonen in een buurt vraagt daarnaast om investeren in samenleven. Daar draagt LSA al jaren aan bij door bewonersgroepen te helpen de kring betrokkenen groter te maken, inclusieve gemeenschappen te vormen en belangen van elkaar te kennen en een plek te geven.

Ambitie?

De komende jaren ondersteunen we bewonersgroepen bij het in stand houden van voldoende laagdrempelige ontmoetingsplekken. Initiatieven die op zoek naar een ontmoetingsplek ondersteunen we met onze kennis en netwerk. Daarnaast werken we aan vormen van dialoog en ontmoeting. Zo komen collectieven sterker te staan en kunnen zij beter omgaan met de snelle veranderende omgeving en wereld.

ZORG EN DE GEMEENSCHAP

De druk op toegankelijke zorg is al lang niet meer abstract en voor iedereen voelbaar. Professionele zorg is niet langer betaalbaar, er zijn onvoldoende zorgprofessionals en mantelzorgers dreigen overbelast te raken. Er wordt steeds meer naar gemeenschappen gekeken om deze druk te verlichten. Op zich geen gekke gedachte, want sterke gemeenschappen zijn van nature zorgzame gemeenschappen. Maar er is wel iets nodig om dit goed te laten werken in de bureaucratische wereld van integrale zorgakkoorden in ingewikkelde regionale samenwerkingsverbanden.

Er is een nieuw samenspel nodig, waarbij inwoners van dorpen en buurten regie kunnen nemen: wat organiseren wij zelf en samen, en waarbij schakelen wij professionals in? Dit nieuwe samenspel vraagt om het verleggen van zeggenschap. Gezamenlijk jagen wij daarom een beweging aan naar eigenaarschap en zeggenschap bij de lokale gemeenschap als het gaat om welzijn, zorg en hulp.

Waarom LSA

Zorgzame gemeenschappen zijn er in iedere buurt. Vaak groeien bewonerscollectieven ook toe naar zorgzame gemeenschappen. Het buurthuis dat zorg voor elkaar stimuleert, vergroeningsprojecten die ook draaien om gezondheid, initiatieven die behoud van voorzieningen voor elkaar boksen. LSA heeft altijd de integrale en verbonden blik. Community building is een krachtig instrument voor meer zorgzame gemeenschappen en zeggenschap loopt als rode draad door onze activiteiten.

Ambitie?

We steunen ieder bewonerscollectief dat wil uitbreiden naar een zorgzame gemeenschap. We vergroten hiermee het aantal zorgzame gemeenschappen. We geven prioriteit aan wijken waar gezondheidsverschillen groot zijn. Tegelijkertijd werken we aan zeggenschap waarbij bewoners directe invloed krijgen op de manier waarop welzijn, zorg en hulp vorm krijgen in hun eigen leefomgeving.

KLIMAAT EN ENERGIE

Klimaat en energie leken altijd opgaves die ver weg lagen. Wereldwijd, Europees of in ieder geval nationaal. Tegelijkertijd is er juist in onze directe eigen omgeving van alles nodig. Maar we zien in onze buurten en wijken de gevolgen van klimaatcrisis en de impact: de aanpassingen in onze energievoorziening hebben impact op de leefomgeving van ons allemaal. Het verduurzamen van onze huizen, vergroenen van de buurt tegen hitte en wateroverlast. Zo dichtbij en voor iedere buurt anders, dat vraagt om lokale uitvoeringskracht. Steeds meer gemeenschappen pakken deze handschoenen collectief op.

Waarom LSA

Energiecoöperaties en energiegemeenschappen worden in veel dorpen en buurten steeds sterker. Het beleid zorgt nog niet dat iedereen kan profiteren van stimulerende maatregelen en betaalbare verduurzaming van hun woning. Dat betekent dat wij inzetten op de rechtvaardigheid van de

energietransitie. We zorgen dat iedereen mee kan doen aan verduurzaming en werken aan een beter klimaat, ongeacht toegang tot netwerk en/of geld. Hierbij voegen we meer collectiviteit en gemeenschap toe aan bestaande plannen. Het is voor ons minstens zo belangrijk dat de buurt als geheel er sterker van wordt. Buurthuizen en ontmoetingsplekken spelen een cruciale rol in dit proces.

Ambitie?

We willen bijdragen aan duurzame wijken, waar het comfortabel wonen is, groen, gezellig en gezond. Op een manier waarin zoveel mogelijk buurtbewoners meedoen en meebeslissen. We willen concrete uitdagingen gebruiken om de sociale cohesie, community en betrokkenheid in buurten en wijken te vergroten. We ondersteunen collectieven die zich hierop organiseren. We wakkeren aan, waar kansen worden gezien om lokale organisatiekracht te stimuleren.

Foto: David Hup

Foto: John Voermans

GEMEENSCHAPSECONOMIE

In ons economisch systeem zien we dat het vaak gaat over financiële groei, schaalvergroting en standaardiseren. Tegelijkertijd zien we een gezond enthousiasme voor nieuwe economische modellen die welzijn voorop zetten en waar eigenaarschap democratischer belegd is. Waar waarde toegevoegd wordt aan de gemeenschap in plaats van onttrokken wordt.

Hiervoor werken we enerzijds aan een omgeving die dit mogelijk maakt. Door geld toegankelijker te maken: bijvoorbeeld door institutionele geldstromen om te buigen naar gemeenschappen in alternatieven voor aanbestedingen of gemeenschapsfondsen gemeengoed te maken. Maar ook door ondernemerschap in de beweging aan te wakkeren. Andere en democratischere manieren van organiseren, zoals coöperatieve modellen, steward ownership en Community Wealth Building.

Waarom LSA

LSA is niet de club van de status quo, dus we haken altijd aan op nieuwe ontwikkelingen waarvan wij denken dat deze een positievere impact hebben. Bewoners zijn pioniers, ook op het gebied van de nieuwe economie. Met bewonersbedrijven hebben ze laten zien dat er andere manieren van ondernemerschap zijn.

Ambitie?

We willen bewonerscollectieven en bewonersbedrijven meer bekendheid geven als een gelijkwaardige partner naast de overheid en het bedrijfsleven. Als beweging zijn we pioniers die werken aan een eerlijke en duurzame economie.

WIJKAANPAK

De wijkaanpak is terug op de agenda. Niet in de laatste plaats omdat het overduidelijk is dat kansenongelijkheid enorm is. Het maakt uit op welke plek je geboren bent. Zelfs met de nieuwe aandacht voor de wijkaanpak, onder andere in het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid, is er nog steeds veel te doen. Het is geen gegeven dat bewoners regie hebben over hoe hun buurt ontwikkeld wordt op een manier die voor hen het verschil maakt. De mensen waar het over gaat, met al hun kennis en ervaring, staan nog te weinig aan het stuur. Manieren om bewoners op een duurzame manier eigenaarschap te geven over de middelen om hun eigen buurt te ontwikkelen worden beperkt gebruikt. Alle onderwerpen waar het LSA zich mee bezig houdt, komen samen in de wijken. In de NPLV gebieden, maar ook die wijken in vergelijkbare situaties.

Waarom LSA

LSA is ontstaan als een beweging voor bewoners actief binnen wijkaanpakken die achterstanden beogen weg te nemen. Daarmee brengen we het historisch besef met ons mee dat op veel plekken ontbreekt. Gecombineerd met de vindingrijkheid van de beweging kunnen we zowel lokaal als nationaal bijdragen aan een wijkaanpak die werkt voor de mensen die er wonen.

Ambitie?

We ondersteunen en verenigen actieve bewoners om lokaal een sterke positie te verkrijgen en in nationaal beleid de omstandigheden te creëren die dit mogelijk maken. Door ervaringskennis binnen de beweging te delen, maar ook te zorgen voor een sterke stem vanuit de beweging die gehoord wordt. Door in te zetten op gemeenschapsvorming. En nieuwe vormen van governance te ontwikkelen en organiseren.

3 Hier staan we in 2029

LSA is niet alleen herkenbaar in wat we doen, maar ook zeker in hoe we dat doen. Hoe we werken is gebaseerd op 40 jaar ervaring en onze verenigingstradities, maar ook op veranderende omstandigheden. Dat betekent dat we blijven doen wat goed werkt en dat we meegroeien met de beweging:

DE ZES THEMA'S EN ONZE AMBITIES VOOR 2029

1. Sterke lokale democratie

We hebben een lokale democratie ontwikkeld die werkt voor iedereen. Lokaal beleid en verordeningen ondersteunen actief bewonerszeggenschap, waarbij alledaagse democratie weer op waarde wordt geschat. Democratische innovaties die in de afgelopen jaren zijn ontwikkeld, zijn verankerd en geborgd in praktijk, beleid en wetgeving.

2. Ontmoetingen en gemeenschapsvorming

Er zijn meer laagdrempelige ontmoetingsplekken ontstaan en bewonerscollectieven worden actief ondersteund bij het versterken van sociale cohesie. LSA heeft gesprekstools en methodieken ontwikkeld om gemeenschappen te helpen omgaan met maatschappelijke en politieke veranderingen.

3. Zorg en de gemeenschap

Zorgzame gemeenschappen vormen een solide basis voor toegankelijke en inclusieve zorg. LSA heeft bijgedragen aan een nieuw samenspel tussen bewoners en zorgprofessionals, waarbij zeggenschap en eigenaarschap bij de gemeenschap liggen.

4. Klimaat en energie

De energietransitie is rechtvaardig en inclusief vormgegeven. Bewonerscollectieven spelen een centrale rol in verduurzaming en klimaatadaptatie, en LSA heeft bijgedragen aan collectieve en betaalbare verduurzamingsoplossingen.

5. Gemeenschapseconomie

Ondernemende bewonerscollectieven en bewonersbedrijven zijn in 2029 stevig verankerd in de economie. Gemeenschapsfondsen en coöperatieve modellen zijn gemeengoed geworden, waardoor economische waarde binnen gemeenschappen behouden blijft.

6. Wijkaanpak die werkt

De wijkaanpak is structureel verankerd en bewoners hebben regie over hoe hun buurt zich ontwikkelt. LSA heeft bijgedragen aan nieuwe vormen van governance en eigenaarschap van bewonerscollectieven over hun eigen leefomgeving.

AMBITIES VOOR DE BREDE BEWONERSBEWEGING

1. **Bewonerscollectieven zijn een vaste pijler in lokaal en nationaal beleid.**

Overheden en andere stakeholders zien hen als volwaardige partners bij maatschappelijke opgaven. Structurele ondersteuning en financiering zijn stevig verankerd.

2. **De wettelijke en maatschappelijke positie van bewonerscollectieven is versterkt.**

Lokale zeggenschap is het uitgangspunt. Bewonerscollectieven hebben meer invloed op beleid en besluitvorming, ondersteund door juridische en financiële instrumenten. Naast deze formele instrumenten is er meer ruimte voor informele vormen van democratie.

3. **Meer buurten beheren zelf maatschappelijke voorzieningen.**

Van buurthuizen en energiecoöperaties tot zorgnetwerken en woonvormen: bewonerscollectieven hebben duurzaam eigenaarschap over cruciale gemeenschapsvoorzieningen.

4. **Kennis en expertise brengen we naar de regio.**

Bewonerscollectieven ontwikkelen op lokaal niveau, in interactie met elkaar en in programma's van LSA veel kennis. Deze kennis brengen we actief naar de werkpraktijken toe. Hiervoor gaan we meer op regionaal niveau netwerken vormen en training en ontmoeting organiseren.

5. **Gemeenschappen zijn inclusiever en veerkrachtiger.**

Door bewuste aandacht voor kansengelijkheid en diversiteit zijn bewonerscollectieven representatiever en toegankelijker voor alle groepen in de samenleving. Daardoor zijn ze veerkrachtiger en beter in staat om in te spelen op veranderingen in de maatschappij. Nieuwe gemeenschappen zijn gemobiliseerd en bestaande gemeenschappen zijn sterker geworden.

6. **Gemeenschappen geven zelf sturing aan gemeenschapsvorming.**

Investeren in sterke gemeenschappen is de norm. We bouwen aan een netwerk van community builders uit de gemeenschap zelf. We maken als samenleving gebruik van de gemeenschapstoets: wordt de gemeenschap hier sterker van?

LSA blijft een drijvende kracht achter sociale innovatie. We blijven experimenteren, ondersteunen en opschalen wat werkt, zodat bewonerscollectieven in 2029 de drijvende kracht zijn achter positieve verandering.

**Landelijk Samenwerkingsverband
Actieve Bewoners**

Korte Elisabethstraat 15-17
3511 JG Utrecht

www.Isabewoners.nl
info@Isabewoners.nl

t 030 - 231 75 11

Wil je op de hoogte blijven van wat actieve bewoners voor elkaar krijgen en weten hoe ze dat doen? Meld je dan aan voor LSA-nieuws via www.Isabewoners.nl/nieuwsbrief.

